

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, M.DCCXI

§. II. Reliqua argumenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84777](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84777)

raret peccaminose per defectum, ut Hæreticus, sed inculpabiliter per excessum. In formâ distinguo: qui credit invincibiliter falsum, putans illud esse credendum, & credit omnia alia ad salutem necessaria, non est in verâ religione, nego; qui credit culpabiliter falsum, concedo. An autem sit Hæreticus, qui actu opinativo assentitur rebus credendis, satis sibi à fide propositis, plures affirmant, plures negant, ut legi potest apud P. de la Fuente *disf. 11. n. 31.* Hoc certum, quod qui actualiter formidat, aut res fidei iudicat tantum probabiles, Hæreticus est. Similiter certum mihi est, quod Hæreticus non possit credere fide Divinâ unum articulum, & alium discredere, ut bene P. Suar. *d. 7. sect. 4.* & alij; etsi P. Gran. Durand. & P. Gaspar Hurtad. *d. 7. diffic. 5.* oppositum tucantur.

N.
73.
P. de la
Fuente.
P. Suar.
P. Gran.
Durand.
P. Gaspar
Hurtad.
N.
74.
Richar.

Ad celebre Richardi Victorini effatum, dico esse manifestum ex ipso contextu cum loqui de errore conscientie; ait enim: *Utinam attenderent Pagani, cum quantâ conscientie securitate pro hac parte ad Divinum iudicium poterimus accedere; nonne cum omni confidentiâ dicere poterimus: Domine, si error est quod credimus (id est, si imprudenter credimus) a Te decepti sumus?* Itaque evidens est, quod Deus ne quidem unum hominem decipere possit errore prudentiali, seu impediendo salutem, & retrahente hominem ab ipso Deo; non est autem evidens, sed est tantum moraliter certum, quod non possit permittere, ut omnes errent errore ipeculativo non retrahente homines à salute.

N.
75.

Ad 3. rationem dico, aliud esse, quod religio ad salutem necessaria debeat esse vera; aliud, quod debeat à nobis evidenter cognosci, quod sit vera. Hoc secundum non est necessarium; satis enim est, ut sit vera, & à nobis cognoscatur certò moraliter vera. Immo nec primum est evidenter necessarium; nam satis est ad salutem, ut religio necessaria, vel sit vera, vel contineat veritates, quæ ad salutem sunt necessariae, licet per excessum esset falsa quoad ea, quæ ad salutem necessaria non sunt; dummodo error ille salutem non impediatur. In formâ concedo aliquam religionem esse ad salutem necessariam; concedo etiam omnem religionem non credendam, non esse necessariam; concedo quoque nostrâ esse in hoc sensu necessariam, seu necessariò credendam; nego autem esse evidenter veram; atis enim est, ut religio ad salutem necessaria sit vel certò moraliter vera, vel si debet esse evidenter vera, satis est ut vel sit evidenter vera, vel contineat evidenter veram, esto sit falsa. Dixi esse ad summum

evidens disjunctum, non autem propositionem simplicem.

Dices: Est evidens motiva credibilitatis esse à Deo: ergo est evidens fidem nostram esse à Deo, & esse veram. Nego antecedens, si de omnibus loquamur, cum non sit evidens dari sanctitatem supernaturalem, miracula, martyria, sed est ad summum moraliter certum. Dein transeat antecedens, nego consequentiam; quia non est evidens ea esse connexa cum mysterijs fidei.

§. II.

Reliqua argumenta.

SUMMARIUM.

Quia est evidens, omne credibile fide Divinâ esse verum, n. 77.

DD. tuentes, & negantes, actum naturalens ferri posse in objectum supernaturale, n. 78.

Omne credibile fide infusâ est verum, non autem putatâ infusâ, n. 79.

Certitudo comparata per rationem evidentem est evidentiâ, non autem per rationem unicè exclusivam formidinis prudentis, n. 80.

Etsi nostra fides non sit evidenter, non tamen est probabiliter tantum, sed certò vera, n. 81.

Probabilitas non tollitur à solâ evidentiâ, sed etiam à certitudine, n. 82.

Arguunt, quia est moraliter evidens, nos non esse in statu pura nature; cur? n. 83.

Hoc supponit plura falsa, nempe non potuisse in eo statu dari miracula, &c. n. 84.

Est de fide, quod status pura nature non implicat, n. 85.

SS. PP. probabiliter tantum ex miserijs inferunt existentiam originalis, n. 86.

Non est evidens dari religionem supernaturalem, & omnes alias sectas, quoad errores, qui sunt contra legem supernaturalem, esse falsas; nec argumenta, quæ sunt contra fidem, solvantur evidenter à n. 87. ad 90.

SS. PP. contendebant probare Infidelibus credibilitatem, & credenditatem fidei, non autem fidem esse evidentem; immò hoc probat oppositum, n. 91.

Non est evidens Deum precipere, ut credamus. Explico, n. 92.

Falsa miracula Hætherodoxorum, n. 93.

Quid ad verum miraculum necesse? n. 94.

Non est evidens, Deum non posse dare malo homini virtutem miraculorum, quâ abutatur, n. 95.

Deus obligare potest, ut credam falsum, n. 96.

Celebre sophisma, n. 97.

Valet illatio ab opposito contradictorio consequentis, ad oppositum contradictorium, non autem contra-

contrarium antecedentis, num. 98.

Contraria possunt simul esse falsa, non simul vere, n. 99.

Rejicitur P. Elizald. docens praequiri evidentiam religionis, non evidentiam mysteriorum, ut credamus, n. 100. & 101.

Quae mysteria de necessitate medijs explicitè credenda? n. 102.

An sit moraliter evidens, quod Caesar fuerit Romanus, n. 103.

N. 77. **P**rimum est: Evidens est omne credibile fide Divinam esse verum: sed evidens est nostram religionem esse ita credibilem: ergo evidens est esse veram. Minor probatur; quia vel Fidelis iudicat se teneri ad credendum, vel dubitat, vel tantum opinatur? Si primum, ergo concludit dari praeceptum, ut Deo credat; ergo concludit doctrinam, quam credere tenetur, esse a Deo; ergo esse veram. Confirmatur; quia certitudo comparata per rationem est evidentia; sed certitudo de revelatione est ita comparata; ergo est evidentia.

N. 78. Respondeo hoc argumento valde urgeri eos, qui negant actum naturalem ferri posse in objectum supernaturale, ut videre est apud M. Joan. a S. Thom. d. 2. art. 3. n. 7.

M. Joa. a S. Th. & Matrium d. 6. n. 294. At quia ego in Tr. Matri. de Fide ex professo docui actus supernaturales intellectus, & voluntatis non differre essentialiter ex objecto formali motivo ut quod; et sic differant ex objecto formali motivo ut quo; ibique pro mea sententia citavi Scotum cum Matrio in 3. d. 6. qu. 7. P.

Ripald. d. 45. de Ente, per totam, & tom. 3. d. 21. n. 65. & 69. & apud illum plurimi, quibus addidi P. Salas, C. de Lugo d. 9. de Fide, P. Ovied. contr. ultimam de Animam p. 4. & 1. 2. tr. 7. contr. 2. n. 23. P. Requens 1. 2. d. 11. sect. 5. P. Arriaga d. 14. sect. 5. & alios contra Caiet. 1. 2. qu. 63. art. 4. cum

P. Suar. alijs Junioribus Thomistis, P. Suar. lib. 2. de Gratia cap. 11. P. Valqu. 1. 2. d. 86. n. 25. P. Ruiz d. 46. de Praedestin. sect. 5. C. Pallav. lib. 2. de Gratia cap. 3. & lib. 4. de Charit. cap. 16. P. Perez de Virtut. Theolog. d. 3. cap. 5. & alios; quia, inquam, docui posse actum supernaturalem ferri in motivum naturale quod; & actum naturalem in motivum quod supernaturale, & differre tantum ex modo tendendi, ut supponit P. Gaspar

Hurt. d. 1. de Spe diffic. 2. ad finem, & probat P. Ripald. tom. 3. d. 21. n. 71. & 72. ideo facile me expedit. In forma distinguo maiorem: omne credibile fide Divinam, id est, infusam supernaturalem, est evidenter verum, concedo; id est, credibile propter revelationem

Dei, five realem, five putatam; vel fide Divinam praescindendo ab infusa, & naturali, nego maiorem, & minorem in eodem sensu. Nam est tantum evidens, quod nostra religio sit credibilis propter Dei revelationem, non autem fide infusa. Addo quod cum revelatio non sit evidens, nec evidens est quod nostra religio credibilis sit ob Dei revelationem.

Ad confirm. dico, quod certitudo comparata per rationem evidentem, & evidenter illativam rei sit evidentia; non autem certitudo comparata tantum per rationem unice excludentem prudentem, non autem imprudentem formidinem de opposito, est evidentia.

Dices: Si nostra religio non est evidenter vera, est tantum probabiliter vera; ergo est etiam probabiliter falsa: ergo non tenemur eam sequi, nec peccabimus eam non sequendo, eo modo quo non peccamus affirmando Deiparam esse in originali conceptam, quia utraque contradictoria est probabilis. Nego sequelam, ut dixi sect. 1. §. 1. Not. 7. quia inter non evidens, & non probabile, mediat moraliter certum; & quia nostra religio tot, & tam gravia habet motiva pro credibilitate suae veritatis, ut non nisi stultè negari possit eam esse veram; ergo non est tantum probabiliter vera, sed est certò moraliter vera.

Instas: Nostra religio reddit omnes alias improbabiles; ergo est evidenter vera, quia probabilitas non tollitur nisi per evidentiam partis oppositae. Concedo antecedens, & nego consequentiam, & huius probationem; quia probabilitas tollitur etiam per certitudinem moralem.

Secundum est, quia est moraliter evidens nos non esse in statu purae naturae: ergo est evidens omnium credibilissimam esse veram, quia est evidens debere esse supernaturalem. Antecedens probatur 1. quia si essemus in purae naturae, facilis esset cognitio ultimi finis; sed non est, ut constat ex dissensu Philosophorum; ergo. Secundò, quia non pateremur miseras, & passionum deordinationem, quas de facto experimur: ergo colligitur aliquo originali peccato, non possibili in statu purae naturae, genus humanum de facto fuisse infectum: ergo experientia miseriarum evidenter manifestat nos non esse in purae naturae. Tertiò ex appetitu, quem homines habent ad convivendum amicitiam cum Deo, & Deus cum homine; & ex desiderio sciendi futura, consulendi oracula, quod passim datur etiam in Gètilibus. Quartò ex miraculis, quorum nullum extitisset in purae

evidenter falsum illud principium, Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se? Quis quod ex Deo, & homine fiat una Persona? Quis quod Deus sit immutabilis, & tamen libere velit, aut nolit? Certè totà fide egeamus, ut ea credamus, & toto ingenio, ut argumenta opposita sæpe probabiliter solvamus. Ad SS. PP. dico, quod illi plerumque conabantur evidenter convincere Infideles de credibilitate, & credenditate nostræ religionis; contendebant enim eos peccaturos, si non crederent, adeoque esse evidens, quod tenerentur credere, ita ut non possent sine peccato non credere: ergo Patres propter hoc ipsum, quod illis proponebant debitum credendi, meritum, & premium fidei, non putabant se evidenter ostendere veritatem nostræ religionis. Vide P. Maurum de hoc argumento. Ut autem Ecclesia sit visibilis, non est necesse, ut ejus doctrina sit evidenter vera; satis ut doctrina Ecclesiæ in Romano Pontifice visibilis sit evidenter credenda, & sit certò moraliter vera; quomodo ut alicujus pater sit visibilis, non est necesse, ut sit evidens quod eum genuerit, satis ut sit moraliter certum.

Ad confirm. dico, aliud esse, quod Fideles evidenter judicent se teneri credere, quod religio nostra sit vera, & hoc verum est; aliud quod evidenter judicent nostram religionem esse à Deo dictam, & esse veram, & hoc falsum est.

Dices: Est evidens Deum præcipere, ut credamus nostram religionem: ergo est evidens Deum loqui. Similiter si non esset evidens Deum esse veracem, non teneremur credere; ergo neque si non sit evidens Deum loqui.

Respondeo, juxta communissimam doctrinam de conscientia, de qua ego latè egi d. 6. scilicet. 1. duplex esse præceptum, legem, aut obligationem: alia est lex directæ, alia reflexæ: directæ est lex Dei nobis extrinseca, quæ hoc, vel illud præcipit; reflexæ est ipsa lex conscientia nostræ intrinseca, quæ imperat credere, obedire, exequi id, quod cum tali apparentiâ proponitur ut ab homine, vel Deo dictum, vel ut præceptum. Hanc legem reflexam homo cognoscit evidenter; directam cognoscit tantum certò moraliter. In formâ distinguo: Est evidens directè Deum præcipere, nego; non enim evidens est existere ipsum extrinsecum Dei præceptum, de credendo: est evidens reflexè Deum præcipere, concedo; est enim evidens me habere legem intrinsecam conscientia obligantem ad credendam rem à Deo dictam, & dictum Dei, quoties proponuntur certò moraliter.

raliter existentia, ita ut de existentia non possim prudenter dubitare: eo modo, quo est mihi evidens lex intrinseca obligans obedire, quoties apparet certò moraliter superioris præceptum, licet non appareat evidenter. Ad aliud dico antecedens negari ab omnibus, qui non cognoscunt evidenter Deum esse veracem; ego tamen nego consequentiam, quia ut teneat credere Deum loqui, satis est certitudo moralis de locutione.

Quartum est, quia est evidens nostram religionem veris miraculis propagatam, & confirmatam fuisse: sed est evidens Deum permittere non posse vera miracula, (sunt enim miracula quodammodo locutio Dei) in confirmationem religionis falsæ: ergo est evidens nostram religionem non esse falsam. Sed contra; quia ex miraculis non potest evidenter deduci veritas nostræ religionis, ut expressè P. G. Hurtad. d. 2. diff. 6. & M. Mart. de Prado in Theol. Mor. cap. 7. q. 9. n. 8. obiter 1. quia non est evidens ea facta fuisse; 2. quia non est evidens fuisse miracula vera; nam, ut legi potest in Caraim. lib. 1. Theolog. Mor. Fund. Fundamento 3. d. n. 225. latè pag. 92. qui plura habet curiosas; nam Gentiles etiam, & Hæretici, maxime Albigenes, plura in speciem mirabilia finxerunt, nempe ambulare super aquas, et si Eucharistia beneficio ab aquis absorpti fuerint; quæ omnia ope Demonis patrata fuerunt, qui sine dubio plura in speciem mirabilia facere potest, de quibus latè S. Thom. in quaestionibus de Potentiâ q. 6. de Miraculis art. 5. Similia mirabilia finxerunt Magi Pharaonis, & Simon, & Elymas, uterque Magus. Idem finxit Calvinus de vivo se mortuum simulante, licet simulationis suæ poenam sortitus sit reverà moriendo, ut ait C. Bellar. lib. 4. de Notis Ecclesiæ cap. 14. 3. licet daremus esse evidens quod fuerint vera miracula, (de ratione enim miraculi est, de ratione enim miraculi est, quod sit supra virtutem omnis causæ creatæ, etiam supernaturalis, vel, ut explicat. rom. 2. d. 30. n. 181. quod sit contra consuetum modum operandi in ordine naturæ, vel gratiæ) non tamen est evidens, quod Deus non potuerit dare homini virtutem miraculorum; cum enim virtus operativa miraculorum pertineat ad gratias gratis datas, perverlo homini communicabilis est, qui potest ea abuti, ut confirmet falsum; quomodo Sacerdos potest ad malum finem uti potestate consecratiâ; ergo illud ad summum est moraliter certum, non autem est evidens, cum plures TT. doceant posse de potentia absolutâ à Deo permitti vera miracula in cõ-

Mm firma-

firmationem falsi. Ita sentit Duran. *qu. 1. Prol. n. 47.* M. Bannez *2.2. qu. 5. art. 1.* Mich. de Medina, P. Petr. Hurt. *d. 26. sect. 4.* P. Val. *tom. 3. d. 1. qu. 5. pu. 1.* P. Ovied. *contr. 3. de Fide n. 58.* Ocham. *quodlib. 4. qu. 10.* Gabriel *in 3. dist. 24. qu. unica art. 3.* & P. Ripal. *d. 4. de Fide sect. 5.* eruditè; et si negent M. Mart. de Prado in Theol. Mor. *cap. 7. de Fide qu. 9.* latissimè. Similiter quod Deus se solo producere possit habitum vitiosum, tuetur P. Vasqu. *1. 2. d. 90. cap. 4. n. 11.* P. Arriaga *d. 39. sect. 4.* & alij; licet hoc neget P. Suar. P. Val. cum M. Godoy *tom. 1. in 1. 2. d. 19.*

N. 96. Dices: Est evidens Deum obligare non posse, ut credam falsum: ergo &c. Nego antecedens, vel distinguo: falsum impenitum ultimi finis, concedo; non impenitum, nego. Similiter nego esse evidens Deum non posse permittere, ut Dæmon per falsa miracula ita omnes homines decipiat, ut obligentur sequi falsum; ut enim Deus in pœnam peccati originalis permisit totius mundi infectionem, cur in pœnam ejusdem permittere non possit ut homines per falsa Dæmonis miracula decipiantur? Dixi non esse evidens, non autem dixi non esse moraliter certum.

N. 97. Quantum est celebre sophisma, quod diversimodè afferri potest, ut videre est in P. Suar. *d. 2. sect. 2. n. 2.* P. Mendoza *d. 22. §. 6. C. de Lugo d. 5. n. 30.* M. Bannez *qu. 1. art. 4. ad 5. P. Ovied. contr. 4. n. 5.* Hæc illatio valet: *Hæc Religio est evidenter falsa, ergo est evidenter incredibilis; ergo etiam hæc: Hæc religio est evidenter credibilis, ergo est evidenter vera.* Consequentia probatur; quia, juxta Summulistas, valet illatio ab opposito consequentis ad oppositum antecedentis: sed oppositum hujus consequentis, *ergo est evidenter incredibilis*, est hoc, *ergo est evidenter credibilis*; & oppositum hujus antecedentis, *est evidenter falsa*, est hoc, *est evidenter vera*: ergo valet ea illatio: *Est evidenter credibilis, ergo est evidenter vera.* Idem argumentum hoc modo proponitur; valet, *est evidenter impossibile, ergo est evidenter incredibile*; ergo etiam valet: *Est evidenter credibile, ergo est evidenter possibile.*

N. 98. Respondeo regulam ita intelligendam, nempe, quod valet illatio ab opposito contradictorio consequentis, ad oppositum contradictorium, non autem contrarium antecedentis. Ita valet, *Petrus est homo, ergo est animal; non est animal, ergo non est homo*: non autem valet, *non est animal, ergo non est lapis*; quia homo, & lapis opponuntur contrarie: sed in nostro casu illæ propositiones, *est evidenter incredibile, est evidenter credibile*, vel,

est evidenter impossibile, est evidenter possibile, non opponuntur contradictoriè, sunt enim omnes affirmativæ: ergo dicta illatio non valet, *est evidenter credibile, ergo est evidenter verum*; vel, *est evidenter credibile, ergo est evidenter possibile*. Siquidem contradictoria hujus, *est evidenter incredibile*, non est hæc, *est evidenter credibile*; sed hæc, *non est evidenter incredibile*. Similiter contradictoria hujus, *est evidenter impossibile*, non est hæc, *est evidenter possibile*; nec contradictoria hujus, *est evidenter falsum*, non est hæc, *est evidenter verum*, sed sunt istæ, *non est evidenter impossibile, non est evidenter falsum*: ergo illatio non valet. Ratio est; quia contrariè possunt si-
mul esse falsæ, non autem simul veræ: ergo 99. ex eo quod falsum sit consequens, & verum sit contradictorium, vel contrarium consequentis, non sequitur verum esse contrarium antecedentis, quia antecedens potest esse falsum, & consequens esse verum; non autem potest antecedens esse verum, & consequens esse falsum. Itaque nostra religio nec est evidenter vera, nec evidenter falsa, quia hæc non sunt contradictoria: ergo datur medium, nempe obscurè, certò tamen prudentialiter verum. De hoc legi potest P. Muni-
f-
sa vir pietate, doctrinâ, & morum gravitate insignis, & mihi, dum Barcinonæ degerem, in primis amicis, de essentia, & attributis Dei *d. 18. n. 56.* qui argumentum commune pro possibilitate creaturæ, cui visio Beata debeatur, petitum ex propositione Euclidis malè intellectâ optimè dirimit, diceas illegitimè ex opposito antecedentis inferri oppositum consequentis; legitimè autem ex opposito consequentis oppositum antecedentis.

Dices ex P. Eliz. qui licet à *qu. 6. ad 17.* N. doceat, quod ut aliquod mysterium credatur, necessaria non sit evidentia illius; & ut P. Eliz. vera religio inveniat, necesse non est, ut prius examinentur singuli omnium religionum articuli, quæ certissima sunt, aliis plerumque vita absolveretur, antequam singulorum articulorum examen perficeretur; at tamen, ait P. Eliz. prærequiritur evidentia de veritate religionis, antequam aliquis articulus in particulari credatur. Sed contra; quia sicut hic articulus, *Nostri Religio est vera*, potest ita proponi, ut evidenter obliget ad ejus fidem, abique eo quod explicite proponantur alij particulares articuli, ex. gr. Trinitatis, Eucharistiæ &c. ita cur accidere non potest, ut prius proponatur alicui articulus Trinitatis, ita ut evidenter obligetur ad ejus fidem, antequam articulus ille generalis, *Religio nostra est vera*, ei proponatur? Ergo

Ergo non est necesse, ut antequam alicui particularis aliquis articulus proponatur, habeat evidentiam de veritate religionis. Accedit quod Theologi inquirentes, quorum mysteriorum fides explicita sit necessaria necessitate medij ad salutem, ad tria reducere videntur; nempe ad hoc, quod Deus sit, quod Remunerator sit, quod Redemptor sit: immo P. Suar. d. 12. sect. 4. C. de Lugo d. 12. n. 91. & plures alij dicunt, non esse necessariam necessitate medij ad salutem, fidem explicitam Christi D. Redemptoris, sed saepe sufficere, quod Redemptionis articulus credatur implicite in voto: ergo multo minus requiritur, ut iste articulus, *Religio nostra est vera*, credatur explicitè, quidquid N. Eliz. dicat P. Eliz. contra torrentem T.T. ergo tota ejus machina, quod ante fidem alicujus articuli particularis necessariò praequiratur

evidentia hujus, quod fides nostra sit vera, est omnino aerea.

Inillas: Haec veritas, *Caesar fuit Roma*, est N. evidenter vera; ergo multo magis haec, *Religio nostra est vera*. Sed contra; quia an haec veritas, *Caesar fuit Roma*, sit moraliter evidens, definire nolo; hoc unum dico, quod si ejus apparentia est talis, ut excludat etiam stultam formidinem, erit moraliter evidens; si autem talis non est, non erit. Addo, quod dato antecedenti, consequentia non tenet; quia licet motiva antecedentis sint minora, apparent tamen evidenter connexa cum ea veritate; non ita motiva fidei cum mysterijs fidei: ergo tum ratione luminis, tum ratione excessus, quem habent mysteria fidei cum hac veritate, *Caesar fuit Roma*, potest haec esse moraliter evidens, non autem illa, *Religio nostra est vera*, ut dixi sect. 1. §. 2. in 4. respons.

FINIS, LAUS DEO.

FINIS, LAUS DEO.

Tom I. Mm j. INDEX